

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1461

van **ORRY VAN DE WAUWER**

datum: 19 juni 2023

LYDIA PEETERS

VLAAMS MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

Toekomstverbond - Taakstellende budgetten

Tijdens de laatste voortgangsrapportage van het Toekomstverbond op 30 maart 2023 werd het financiële luik van heel het project toegelicht en kritisch geanalyseerd door het Rekenhof.

Een van de belangrijkste opmerkingen in de analyse is dat er geen duidelijkheid verschaft wordt over de financiering van de verschillende pijlers van het Toekomstverbond. Voor de Oosterweelverbinding is in een duidelijk en omkaderd taakstellend budget voorzien. Voor de leefbaarheidsprojecten is er een algemeen budget, maar geen taakstellend budget per project. Op die manier zal nooit duidelijk zijn wat er dient te gebeuren bij overschrijding van het algemene budget, welke prioriteiten er dan gelegd worden en wat moet sneuvelen. Dat hangt samen met het uitblijven van een geïntegreerd investeringsprogramma (GIP) Toekomstverbond. Voor de luiken modal shift en Haventracé blijft het financiële kader een blinde vlek, ondanks de grote hoeveelheid afgerond en lopend studiewerk. Een duidelijke prioritering en daarbij horende financiering van de verschillende onderdelen en projecten binnen het Haventracé en de modal shift dringen zich op en zouden ook vooropgesteld worden. Ook na de laatste voortgangsrapportage met toelichting van het financiële kader, blijven deze vragen voorhanden.

1. Is er inmiddels meer duidelijkheid rond het voorzien van een taakstellend budget voor de verschillende en individuele luiken van het Toekomstverbond?
2. Is de minister van oordeel dat het opmaken van een taakstellend budget per luik van het Toekomstverbond wenselijk en noodzakelijk is?
3. Wat is de stand van zaken rond een afgelijnd taakstellend budget voor het Haventracé?
4. Wat is de stand van zaken rond een afgelijnd taakstellend budget voor de modal shift?
5. Wat is de stand van zaken rond een afgelijnd taakstellend budget per leefbaarheidsproject?
6. Om de verschillende leefbaarheidsprojecten binnen het taakstellend budget van de leefbaarheidsprojecten te houden, werd de kaasschaafmethode toegepast. Elk project diende 5,5% van de geschatte kosten te besparen om binnen het budget te geraken. De kaasschaafmethode is een botte-bijlmethode die geen rekening houdt met omvang en context per project.

Is de minister van oordeel dat een duidelijk taakstellend budget per leefbaarheidsproject met een prioriteitsoefening welke projecten hogere prioriteit hebben, wenselijk zou zijn en een beter alternatief vormt dan de kaasschaafmethode?

7. Met de verrijking van het fonds voor de leefbaarheidsprojecten komt het totale bedrag na indexatie op 1594,2 miljoen euro.

Welk financieel engagement nemen de stad Antwerpen en de Port of Antwerp-Bruges daarin? Is de bijdrage van de stad Antwerpen verhoogd gezien de indexering van de middelen voor de leefbaarheidsprojecten? Graag een overzicht.

8. In meerdere schriftelijke vragen die ik over specifieke projecten en werken in het kader van het Toekomstverbond stelde in de loop van 2022, werd door de minister verwezen naar de opmaak van een GIP Toekomstverbond dat eind 2022 of begin 2023 bij de voortgangrapportage voorgesteld zou worden. Tot dusver is dat GIP nog niet voorhanden.

Kan een stand van zaken gegeven worden over de opmaak van het GIP Toekomstverbond? Wordt daarin nog verder voorzien? Wanneer kan het verwacht worden?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Matthias Diependaele (502), Lydia Peeters (1461)

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 1461 van 19 Juni 2023

van **ORRY VAN DE WAUWER**

1. Voor de Oosterweelverbinding en de fietsbrug over de Schelde werden expliciet taakstellende budgetten beslist. Voor het geheel van de eerste fase overkappings- en leefbaarheidsprojecten werd een totaalbudget voorzien via het zogenaamde overkappingsfonds. Voor heel wat andere projecten werden ramingen gemaakt. Bij deze ramingen moet men steeds rekening houden met de fase waarin deze projecten zich bevinden. Bij sommige projecten zijn de ontwerpen en de voorbereidende studies al ver gevorderd en ligt de scope nagenoeg vast. Voor deze projecten kan een betrouwbare raming gemaakt worden. Voor andere projecten zijn de ontwerpen en voorbereidende studies minder ver gevorderd en ligt de scope nog niet volledig vast. Deze projecten kennen dus nog een onzekerheidsmarge op de raming. Alle ramingen voor de individuele projecten worden regelmatig geactualiseerd. Ik verwijs hiervoor naar de fiches die jaarlijks in het voorjaar bij de financieel budgettaire voortgangsrapportages worden gevoegd.
2. Een goede budgetcontrole is noodzakelijk voor elk project, een taakstellend budget is hiervoor een zinvol doch niet het enige hulpmiddel. Voor de Oosterweelverbinding en voor het geheel van de eerste fase overkappings- en leefbaarheidsprojecten werd daartoe een (taakstellend) budget bepaald per project. Dit was mogelijk, zoals bijvoorbeeld bij de Scheldebrug, omdat er voldoende duidelijkheid was over ontwerp, beperkte set aan alternatieven en varianten om een zinvol taakstellend budget te kunnen bepalen. Het concept van een taakstellend budget is evenwel niet zonder meer te extrapoleren naar even welk project als bijvoorbeeld De Nieuwe Rand.
3. Cf. vorige vraag is het Haventracé nog onvoldoende uitgewerkt om een taakstellend budget te bepalen. Voor de projecten E34-West en De Nieuwe Rand bevindt men zich nog in de planfase en zullen respectievelijk na de definitieve vaststelling van het GRUP en het voorkeursbesluit de alternatieven vaststaan. Pas op dat moment kan een eerste betrouwbare raming gemaakt worden van het uit te voeren project. Voor de Tweede Tijsmanstunnel is er een eerste raming opgemaakt op basis van een haalbaarheids- en scenario-onderzoek. Deze raming dient verfijnd te worden met inachtneming van de aanbestedings- en financieringsvorm. Pas dan kan het aangewezen zijn om te spreken van een taakstellend budget.
4. De pijler modal shift omvat een uitgebreide reeks projecten en maatregelen en is dus niet te vatten in één taakstellend budget; bovendien hebben al deze projecten en maatregelen hun eigenheid en bevinden projecten zich in verschillende fasen. Een taakstellend budget is in dit geval geen fit-for-all budgetteringstool.
- 5-6. Bij de voortgangsrapportage van maart 2023 werd per leefbaarheidsproject een stand van zaken gegeven. Hierbij werd in de projectfiches uitgebreid ingegaan op scope, geraamde kostprijs en planning. Zoals destijds werd aangegeven, kwam de som van de ramingen van de eerste fase overkappings- en leefbaarheidsprojecten 5,5% hoger uit dan het voorziene totaalbudget. Er is daarop gekozen om aan alle leefbaarheidsprojecten een optimalisatietarget van -5,5% op te leggen om zodoende binnen het totaalbudget voor de leefbaarheidsprojecten te blijven. Onder meer door middel van aanpassingen aan de ruimtelijke ontwerpen en technische finetuning moet het mogelijk zijn om per leefbaarheidsproject te streven naar de beoogde

optimalisatie van minstens 5,5%. Elke kostenreductie beoogt een minimale impact op de leefbaarheidsbaten. Uiteraard blijft het doel een globale optimalisatie van 5,5% en wordt niet blindelings de kaasschaaf gehanteerd: indien bijvoorbeeld bij het ene project een grotere bijdrage kan gerealiseerd worden zonder in te boeten op de doelstellingen en bij een ander project dat moeilijker gaat, dan wordt evident niet vastgehouden aan een optimalisatie van 5,5% per project, maar wordt dit als één geheel beschouwd.

7. Bij de initiële beslissing om een budget van 1,25 miljard euro te voorzien voor de eerste fase overkappings- en leefbaarheidsprojecten was er een verdeling van 4/5 voor Vlaanderen en 1/5 voor stad Antwerpen en havenbedrijf. Ook na de indexatie blijft deze verdeling gelden.
8. De projecten binnen het Toekomstverbond zijn talrijk en zeer verschillend van aard, grootte, scope, fase, etc. De opmaak van een GIP Toekomstverbond vergt daarom de nodige afstemming tussen projectplanningen, -ramingen en -stakeholders. Het hoeft geen betoog dat zowel op het vlak van procedures (tijd) als de recente prijsstijgingen (geld) deze oefening steeds complexer wordt.

Voor alle Toekomstverbondprojecten geven de projectfiches, die u ontving bij de voortgangsrapportage van 30 maart 2023, een zo duidelijk mogelijk inzicht in de geraamde kostprijs en de timing van de individuele projecten. Omdat nog heel wat projecten zich in een plannings- of ontwerpfase bevinden en omdat de uitvoeringstermijnen zich over vele jaren uitstrekken is het vandaag erg moeilijk om voor de volledige periode tot en met de volledige realisatie van elk individueel project de budgettaire impact per jaar te ramen. De voor 2023 geraamde budgettaire impact van de Toekomstverbondprojecten werd opgenomen in het GIP 2023.

Zoals ik al aangaf bij de voortgangsrapportage van 30 maart 2023 streven we voor het GIP 2024 naar een doorkijk van 3 jaar. In deze doorkijk zal dus ook de budgettaire impact van de Toekomstverbondprojecten voor de komende 3 jaar in beeld worden gebracht. Deze doorkijk GIP wordt opgeleverd dit najaar in samenhang met de reguliere begrotingsopmaak.